

ТМ	Г. XXIII	Бр. 3-4	Стр. 215 - 232	Ниш	јул - децембар	1999.
----	----------	---------	----------------	-----	----------------	-------

UDK 37.025-057.164+378.147+371.13-057.164(083.94)

Претходно саопштење

Благоје Нешић

Примљено: 17.12.1999.

Филозофски факултет
Ниш

СТАВОВИ АСИСТЕНАТА ПРИПРАВНИКА О ПОТРЕБАМА ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКИМ И ПСИХОЛОШКИМ УСАВРШАВАЊЕМ

Режи ме

У раду је dato неколико занимљивих података о stepenu информисаности asistenata pripravni ka o didaktičko-metodичким и психолошким сазнавањима, и њиховим ставовима о потребима за: а) литератуrom из ови х области, б) садржајима и спецификацијом знања, г) увођењем садржаја у наставне планове и програме последицима школског студирања. Прелиминарна анализа података показала је следеће: 1. информисаност asistenata pripravni ka o didaktičko-metodичким и психолошким проблемима вишоме нивоу, 2. највећи број asistenata pripravni ka smatra да је потребно извршити одговарајућу обуку за didaktičko-metodичко и психолошко образовање; стручни семинари као форма усавршавања су довољни, 3. асистенти приправници вишоме оценама и кажују потребу за педагошким, психолошким, didaktичким и методичким образовањем; извесну предност има методичко и психолошко образовање, 4. асистенти приправници ма за успешију реализацију садржаја већи недостаци спецификација знања о методима ефикасне наставе, проблеми неуспешних студената и мотивацији студената, 5. асистенти приправници су оценили да је потребно у наставне планове и програме последицима школског студирања унети садржаје из области дидактике, методике и психологије.

Кључне речи: квалитет универзитета, педагошко образовање, ставови, didaktичко-metodичко усавршавање, психолошко усавршавање.

1. Polazne osnove i problemi strah i vawa

1. Poslednjih godina u porastu je i interesovanje za probleme univerzitetske nastave. Kvalitet univerzitetskog nastavnika (sadašeg i budućeg) posebno je značajan, ako se posmatra u svetlu permanentnog unapređivanja i modernizacije nastavnog i naučnog rada na univerzitetu. Neophodan uslov modernizacije nastave i nauke jesu sposobni, zainteresovani, motivisani, visoko stručni i dakti-ko-metodisti i psiholozi pripremeni, komunikativni i vođni nastavnici da se u svom poslu stalno usavršavaju i modernižu svoj nastavni i naučni rad.

Istrah i vawe kvaliteta univerzitetskog nastavnika je od posebnog značaja u sadašnjem okolnosti ma, jer se stiče utisak da je došlo do pada interesa, motivacije, vođe, radoznalosti za naučni i nastavni rad na univerzitetu, dakle, svih onih kvaliteta od kojih zavisi uspešnost univerzitetskog nastavnika.

Naalost, istrah i vawa iz oblasti univerzitetske nastave još uvek su malobrojna, a u našoj zemlji se tek neko ozbiljno je priklonilo pojedini mptavima. Svakako, jedno od značajnih pitanja proučavanja kvaliteta uspešnog univerzitetskog nastavnika jeste njegova dakti-ko-metodisti i psiholozi pripremenost. U jednom istraživanju (Nešić i sar. 1995) u kome je ispitivano kako učitelji i studenti (budući učitelji) rangiraju deset ponuđenih kvaliteta od kojih zavisi uspešnost učitelja došli smo do nekoliko zanimljivih rezultata.

Između učitelja i studenata (budući učitelja) postoje sličnosti i razlike u oceni rangiranja ponuđenih kvaliteta uspešnog učitelja. Sličnost se ogleda u tome što su učitelji i studenti na poslednje mesto stavili socijalno-ekonomski status i samoocenu svojih sposobnosti. Razlike su u tome što su po oceni učitelja, prema rangu, veoma značajni sledili kvaliteti učitelja:

1. dakti-ko-metodisti pripremenost,
2. toplina i razumevanje učenika,
3. stručnost učitelja i potreba za stalnim usavršavanjem,
4. sposobnost učitelja da probudi intelektualnu radoznalost i unutrašnju motivaciju učenika,
5. motivisanost da svoja znanja i sposobnosti iskoristi u radu sa učenicima.

Nasuprot učiteljima, studenti (budući učitelji) opredelili su se za sledeću rang-listu kvaliteta:

1. toplina i razumevanje učenika,

2. sposobnost da probudi intelektualnu radoznalost i unutra{wu} motivi vaciju,
3. motivi sanost da svoja znava i skoristi u radu sa u-enicima,
4. sposobnost da prilagodi saop{tavawe i dejani vou i intelektualne zrelosti u-enika,
5. stru-nost nastavnika i potreba za stalnim usavr{avawem.

Ako se uporede rangovi, onda se mo`e uo~iti da obe populacije ispitanika doista visoko vrednuju stru-nost nastavnika, ali ne i kao jedini i najva`niji kvalitet. Izgleda da su ne{to znaajniji kvaliteti: didakti~ko-metodska pripremenost, toplina i razumevawe u-enika, sposobnost da se probudi intelektualna radoznalost i unutra{wa} motivi vacija za u-ewe.

U drugom istra`ivanju (Ne{ i } 1997) u kome je, izme|u ostalog, tra`eno od saradnika univerziteta da pore|aju po va`nosti tri naest kvaliteta od kojih zavisi stepen uspe{nosti univerzitetskog nastavnika, dobijen je slede}i rang:

1. sposobnost da probudi intelektualnu radoznalost studenata za oblast koju predaje i ilustruje;
2. ume{nost da razvije unutra{wu} motivi vaciju studenata za nau-nu oblast koju predaje i istra`uje;
3. sposobnost prilago|avawa saop{tavawa i dejani, ~iwenica, zakona i teorija studentima shodno njihovim spremnosti (razvojne i tematske) za nau-nu disciplinu koju predaje;
4. stru-nost nastavnika i potreba za stalnim stru-nim usavr{avawem;
5. stav prema predmetu (stepen zainteresovanosti za nau-nu disciplinu);
6. didakti~ko-metodska pripremenost i stil rada nastavnika;
7. stepen nastavnikove predanosti i intelektualnom i saznajnom razvoju studenata;
8. nau-no-istra`iva~ki status nastavnika i potreba za wegovim stalnim podizawem;
9. razumevawe svojih studenata;
10. motivi sanost da svoja znava i sposobnosti i skoristi u radu sa studentima;
11. samoocena svoje li~nosti i svojih sposobnosti;
12. socijalno-ekonomski status nastavnika i
13. zdravstveni status nastavnika.

Prema tome, i saradnici univerziteta su ukazali na vi-

sok zna-aj stru-ni h kval i teta uni verzi tetskog nastavni ka, al i i na zna-aj drugi h kval i teta kao { to su di dakti -ko-metodi -ka i psi hol o{ ka pri premcjenost nastavni ka, stav prema predmetu, ume{ nost da se razvi je unutra{ wa moti vaci ja i i intel ektual na radoznal ost i posebno sposobnost nastavni ka da studenti ma pri lagodi saop{ tavawe i deja, -i weni ca, zakona i teori ja shodno ni vou wi hove spremnosti (razvojne i tematske) za nau-nu di sci pl i nu koju predaje.

2. Pol aze}i od zna-aja uni verzi tetskog nastavni ka za nastavni i nau-ni rad na uni verzi tetu i uop{ te razvoj dru{ tva i rezul tata navedeni h i stra` i vawa o kval i teti ma nastavni ka, za ovo saop{ tewe i zdvoji li smo da i spi tamo { ta saradni ci uni verzi teta mi sl e, i u kom stepenu smatraju zna-ajni m di dakti -ko-metodi -ko i psi hol o{ ko obrazovawe za uspe{ nost nastavni -kog poziva. Dakle, ovo je samo jedan segment { i reg i s tra` i vawa koje je obavceno u okvi ru projekta Di dakti -ko usavr{ avawe uni verzi t et ski h saradni ka. Bl i ` e re-eno, saop{ tewe daje podatke o stepenu obave{ tenosti saradni ka uni verzi teta o di dakti -ko-metodi -ki m i psi hol o{ ki m saznawi ma i stavovi ma saradni ka o potrebama za: a) l i teraturom i z ovi h obl asti , b) sadr` aji ma v) speci f i -ni m znawi ma i g) uvo|ewem sadr` aja i z ovi h obl asti u nastavne pl anove i programe posl e-di pl omski h studi ja.

Kao { to je ve} re-eno¹, podatke o prethodni m pi tawi ma pru` i l o je 217 asi stenata pri pravni ka uni verzi teta koji rade na fakul teti ma uni verzi teta u SR Jugosl aviji i Republ i ci Srpskoj. Saradni ci su svoje odgovore (mi { cewa, stavove) i skazal i odgovarawem na posebno pri premcjenom i sntrumentu za ovo i stra` i vawe².

2. Rezul tati i stra` i vawa i di skusi ja

Ovaj deo i stra` i vawa obi l uje podaci ma zato { to su pri - l i kom obrade pravcjene anal i ze ne samo uzorka u cel i ni , nego i poduzoraka i to po pol u, soci jal nom porekl u, posedovawu l i -- ne bi bl i oteke, poha|awu semi nara za di dakti -ko-metodi -ko i psi hol o{ ko obrazovawe i najzad, po grupaci jama fakul teta. Zbog ograni -enosti prostora pri kazujemo rezul tate cel og uzorka i poduzoraka po pol u i po grupaci jama fakul teta.

¹ A. Ran-i } : Di dakt i -ko usavr{ avawe uni verzi t et ski h saradni ka

² I nstrument su, uz konsul taci je sa ostal i m -l anovi ma i stra` i va-kog ti ma, napravi l i : Bl agoje Ne{ i } i Mi l enko Kunda-i na

1. Informisanost asistenta pri pravni ka o problemi - ma vi soko{ kol ske nastave. Asistenti pri pravni ci su na slede}i na- i n oceni li u kom stepenu su obave{ teni o probl emi ma di dakti ke, metodi ke i psi hol o gi je.

Tabel a1.

Informisanost asistenta pri pravni ka o va` ni ji m pi t awi ma vi soko{ kol ske nastave

	pol				ukupno	
	mu{ ki		` enski			
	broj	%	broj	%	broj	%
dovoqno	36	31,58	30	31,58	66	31,28
del i mi ~no	68	59,65	60	63,16	130	61,61
uop{ te ni sam	10	8,77	5	5,26	15	7,11
Ukupno	114	100,00	95	100,00	211	100,00

U pogledu informisanosti o va` ni ji m saznawi ma iz podru- ja vi soko{ kol ske nastave odgovor del i mi ~no (130 tj. 61,61%) u cel oj popul aci ji je domi nantan ($p < 0,05$) u odnosu na dovoqno ($p < 0,01$) i u odnosu na uop{ te ni sam ($p < 0,001$). I u ok- vi ru pol ova domi ni raju odgovori del i mi ~no i dovoqno, a iz- me| u pol ova nema razli ka.

Najve}i broj asistenata pri pravni ka sa sve tri grupaci je fakul teta je del i mi ~no i informisan o saznawi ma iz oblasti vi soko{ kol ske nastave. Najmawi postotak je oni h koji su rek- li da ni su uop{ te i informisani , pri ~emu je iz ove grupe najvi- { e saradni ka sa tehni ~ki h fakul teta (11,76%). Donekl e ohrabruje podatak da je pri bli ` no tre}i na asistenta pri pravni ka sa svi h grupaci ja fakul teta ponaosob dovoqno i informisana. Me| uti m, taj procenat treba da bude ve}i , jer se bez di dakti- ~ko- metodi ~kog i psi hol o{ kog obrazovawa ne mo` e obezbedi- ti kval itetna nastava na uni verzi tetu.

Tabel a 2.

Informisanost saradni ka sa razli ~i ti h grupaci ja fakul teta o va` ni ji m pi t awi ma vi soko{ kol ske nastave

	fakul teti					
	tehni ~ki h nauka		dru{ tveni h nauka		pri rodni h nauka	
	broj	%	broj	%	broj	%
dovoqno	27	31,76	18	28,57	21	33,33
del i mi ~no	48	56,47	42	66,67	40	63,49
uop{ te ni sam	10	11,76	3	4,76	2	3,17
Ukupno	85	100,00	63	100,00	63	100,00

2. Potreba za literaturom o di dakti -ko-metodi -kim i psihološkim problemima. Očekujujući ovu potrebu asistenti pravnici su najpre rekli da je postojeća literatura nedovoljna. Procenat onih koji su ovako ocenili iznosi 92,63% (to je statistički značajno i značajno 0,001).

Tabela 3.

Ocena potrebe za literaturom o di dakti -ko-metodi -kim i psihološkim problemima.

a) ukupno

	dovoljna je postojeća		treba izraditi odgovarajući učenikovi sokoškolske di dakti ke		dovoljno je pohađane organi zovani hsemi nara		potreban je poseban centar za permanentno di dakt.-metod. i psihološko obrazovanje	
	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
da	16	7,37	117	53,92	77	35,48	71	32,72
ne	201	92,63	100	46,08	140	64,52	146	67,28
Ukupno	217	100,00	217	100,00	217	100,00	217	100,00

b) asistenti

	dovoljna je postojeća		treba izraditi odgovarajući učenikovi sokoškolske di dakti ke		dovoljno je pohađane organi zovani hsemi nara		potreban je poseban centar za permanentno di dakt.-metod. i psihološko obrazovanje	
	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
da	8	8,16	56	57,14	33	33,67	35	35,71
ne	90	91,84	42	42,86	65	66,33	63	64,29
Ukupno	98	100,00	98	100,00	98	100,00	98	100,00

v) asistentki ve

	dovoljna je postojeća		treba izraditi odgovarajući učenikovi sokoškolske di dakti ke		dovoljno je pohađane organi zovani hsemi nara		potreban je poseban centar za permanentno di dakt.-metod. i psihološko obrazovanje	
	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
da	8	6,90	60	51,72	43	37,07	34	29,31
ne	108	93,10	56	48,28	73	62,93	82	70,69
Ukupno	116	100,00	116	100,00	116	100,00	116	100,00

Dakle, asistenti pravnici smatraju da je postojeća

Ili teratura iz oblasti didaktike, metode i psihologije je nedovoljna. Gotovo u istom procentnom odnosu o ovom pitanju su se izjasnile i asistentke i asistenti.

U skladu s ovim pitanjima posebno su vredne komentara ocene asistentata pri pravnoj potrebi za odgovarajućim uslojima, organizovanjem permanentnih seminara i posebnog centra za permanentno didaktičko-metodološko psihološko obrazovanje.

Više od polovine ispitanih asistentata pri pravnoj (53%) ocenilo je da je potrebno izraditi odgovarajućih uslojima koji će obuhvatiti probleme ovih disciplina. Više od trećine ispitanih (35,48%) smatra da je dovoljno organizovati seminare, ali značajno veći procenat (66,52%) smatra da seminari nisu dovoljni za ispunjenje obrazovne potrebe, što pokazuje da se pored organizovanja seminara moraju koristiti i drugi vidovi usavršavanja.

Najzad, traženo je od asistentata pri pravnoj da ocene dali je potrebno organizovati poseban centar za permanentno didaktičko-metodološko psihološko usavršavanje. Trećina saradnika (32,72%) ocenilo je da je potrebno imati takav centar, ali značajno više (67,28%) odgovorilo je negativno. Ova ocena se donekle ne slaže sa prethodnom. Verovatno da je ovakav stav rezultat ili nedovoljnog poznavanja strukture, organizacije, programskih zadataka i ciljeva centra pri univerzitetu, ili, pak, nekolicina uvereno asistentata da se potreba za ovom vrstom obrazovanja može uspešno zadovoljiti ako se organizuju seminari, ili napravi kvalitetan uslojima, ili neki drugi oblik, a da nije neophodno sve to inštancijama izdati.

Asistenti pri pravnicima sa tehničkih nauka u odnosu na asistente pri pravnicima sa društvenih i prirodnih nauka iskazali su izraženu potrebu za postojanjem posebnog centra, potom, mave su ubeđeni da su posebni seminari i uslojima dovoljni za didaktičko-metodološko psihološko usavršavanje (tabela 6). U pogledu ocene o potrebi da se izradi poseban uslojima, asistenti pri pravnicima sa društvenih nauka, u većini odgovorili su potvrdno (60,94%).

Prema tome, kada se posmatra celokupan uzorak i uzorak po grupacijama fakulteta, imamo da je najviše asistentata pri pravnicima izjavilo da je potrebno izraditi odgovarajućih uslojima, a najviše da je dovoljno postojanje ili teratura. Takođe, u velikom procentu (iznad 60%) asistenti pri pravnicima sa različitih grupacija fakulteta su ocenilo da seminari nisu dovoljni da zadovolje ovu vrstu obrazovne potrebe.

Tabela 4.

Ocena potrebe za literaturom asistentata pri pravni ka sa razli -i tih grupacija fakulteta o di dakti -ko-metodi -kim i psiholo{kim problemi ma

a) tehni -ki fakulteti

	dovoćna je postojeća		treba izraditi odgovarajućih uxbenik vi soko{kol ske di dakti ke		dovoćno je pohalawe organi zovani h semi nara		potreban je poseban centar za permanentno di dakt.-metod. i psiholo{ko obrazovawe	
	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
da	4	4,71	41	48,24	28	32,94	32	37,65
ne	81	95,29	44	51,76	57	67,06	53	62,35
Ukupno	85	100,00	85	100,00	85	100,00	85	100,00

b) dru{tveni fakulteti

	dovoćna je postojeća		treba izraditi odgovarajućih uxbenik vi soko{kol ske di dakti ke		dovoćno je pohalawe organi zovani h semi nara		potreban je poseban centar za permanentno di dakt.-metod. i psiholo{ko obrazovawe	
	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
da	7	10,94	39	60,94	24	37,50	19	29,69
ne	57	89,06	25	39,06	40	62,50	45	70,31
Ukupno	64	100,00	64	100,00	64	100,00	64	100,00

v) prirodne nauke

	dovoćna je postojeća		treba izraditi odgovarajućih uxbenik vi soko{kol ske di dakti ke		dovoćno je pohalawe organi zovani h semi nara		potreban je poseban centar za permanentno di dakt.-metod. i psiholo{ko obrazovawe	
	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
da	5	7,46	37	55,22	25	37,31	20	29,85
ne	62	92,54	30	44,78	42	62,69	47	70,15
Ukupno	67	100,00	67	100,00	67	100,00	67	100,00

3. Asistenti pri pravnic i njihova ocena potrebe za di dakti -ko-metodi -kim i psiholo{kim obrazovawem. Ocnom od 1 do 5 asistenti pri pravnic i su ocewivali potrebu za sadr`aji ma koji su, pored sadr`aja i z struke, zna-ajni za uspe{no obavqawe posla uni verzi tetskog nastavnika. U okvi ru pi tawa tra`eno je da ocene potrebu za pedago{kim, di dakti -kim, metodi -kim, psiholo{kim i andrago{kim obrazovawem.

Tabela 5.

Ocene asistentata pri pravni ka o potrebi za
diakti -ko-metodi -ki mi psihološki m obrazovawem.

a) celokupni uzorak

ukupno	pedagoški ko obrazovawe	diakti -ko obrazovawe	metodi -ko obrazovawe	psihološki ko obrazovawe	andragoški ko obrazovawe
Sr.vr.	4,00	3,99	4,19	4,01	3,30
n	212	206	209	209	201
SD	1,54	1,47	1,42	1,46	1,74
Cv	38,54	36,96	33,78	36,47	52,73

b) asistenti

ukupno	pedagoški ko obrazovawe	diakti -ko obrazovawe	metodi -ko obrazovawe	psihološki ko obrazovawe	andragoški ko obrazovawe
Sr.vr.	3,816	3,945	4,241	3,884	3,159
n	114	109	112	112	107
SD	1,59	1,48	1,38	1,49	1,69
Cv	41,59	37,51	32,48	38,27	53,47

v) asistentki we

ukupno	pedagoški ko obrazovawe	diakti -ko obrazovawe	metodi -ko obrazovawe	psihološki ko obrazovawe	andragoški ko obrazovawe
Sr.vr.	4,229	4,053	4,147	4,147	3,467
n	96	95	95	95	92
SD	1,46	1,46	1,46	1,43	1,76
Cv	34,55	35,96	35,24	34,36	50,75

Ako se pa`ci vi je pogleda, uo-i }e se da su sve ocene pri -
li -no vi soke, { to ukazuje da su asistenti pri pravni ci dosta
vi sokim ocenama vrednovali ove vrste obrazovawa. Uporede li
se me|usobno ponu|eni sadr`aji, onda izgleda da su asistenti
pri pravni ci procenili najpotrebnijim za uspe{nost uni -
verzitetskog nastavnika sadr`aje metodi -kog obrazovawa
(sredwa ocena 4,19). Najnepotrebni je je andragoški ko obrazova -
we (sredwa ocena 3,30). Kada se posmatraju poduzorcii - asiste -
nata i asistentki we, imamo da i jedni i drugi procewuju andrago -
ški ko obrazovawe najmawe potrebni m. Me|utim, izme|u asiste -
nata i asistentki wa postoje razlike u tome { to asistentki -
we smatraju da je najva`ni je pedagoški ko obrazovawe (sredwa
ocena 4,22), dok asistenti smatraju da je to metodi -ko obrazo -
vawe (sredwa ocena 4,24).

Najzanimqivi ji su, i pak, rezultati dobiteni po grupaci -
jama fakulteta.

Tabela 6.

Asistenti pri pravni ci i rang wi hove sredwe ocene potrebe za di dakt i ~ko-metodi ~ki mi psi hol o{ ki m obrazovawem (po grupaci jama fakul teta)

a) tehni ~ki fakul teta

ukupno	pedago{ ko obrazovawe	di dakt i ~ko obrazovawe	metodi ~ko obrazovawe	psi hol o{ ko obrazovawe	andrago{ ko obrazovawe
Sr.vr.	3,747	3,827	4,099	3,854	3,139
n	83	81	81	82	79
SD	1,59	1,48	1,34	1,48	1,69
Cv	42,32	38,58	32,78	38,47	53,70

b) fakul teta dru{ tveni h nauka

ukupno	pedago{ ko obrazovawe	di dakt i ~ko obrazovawe	metodi ~ko obrazovawe	psi hol o{ ko obrazovawe	andrago{ ko obrazovawe
Sr.vr.	4,048	4,016	4,078	4,095	3,290
n	62	63	64	63	62
SD	1,49	1,51	1,57	1,38	1,75
Cv	36,70	37,64	38,60	33,76	53,31

v) fakul teta pri rodni h nauka

ukupno	pedago{ ko obrazovawe	di dakt i ~ko obrazovawe	metodi ~ko obrazovawe	psi hol o{ ko obrazovawe	andrago{ ko obrazovawe
Sr.vr.	4,284	4,177	4,438	4,141	3,550
n	67	62	64	64	60
SD	1,49	1,41	1,31	1,50	1,73
Cv	34,77	33,72	29,51	36,19	48,63

Asistenti pri pravni ci tehni ~ki h fakul teta najve}u sredwu ocenu dal i su metodi ~kom obrazovawu, zna-ajno razli ~i to u odnosu na andrago{ ko ($p < 0.01$), koje je dobio najni }u sredwu vrednost ranga, zna-ajno mawu u odnosu na pedago{ ko obrazovawe ($p < 0.05$), kao i psi hol o{ ko i di dakt i ~ko obrazovawe ($p < 0.01$).

Grupa asistenata pri pravni ka sa fakul teta dru{ tveni h nauka najve}u sredwu ocenu dal a je psi hol o{ kom obrazovawu, ali tek ne{ to ve}u nego metodi ~kom, pedago{ kom i li di dakt i ~kom; dok su sva ponaosob dobio la zna-ajno ve}e ocene u odnosu na andrago{ ko, koje je dobio najni }u sredwu vrednost ranga, zna-ajno mawu u odnosu na pedago{ ko i di dakt i ~ko obrazovawe ($p < 0.01$).

Asistenati pri pravni ci sa fakul teta pri rodni h nauka najve}u sredwu ocenu dal i su metodi ~kom obrazovawu, ali tek ne{ to ve}u nego psi hol o{ kom, pedago{ kom i li di dakt i ~kom.

Sva ostala obrazovana ponaosob imaju značajno veće ocene u odnosu na andrago{ko, koje je dobilo najmanju srednju vrednost ranga.

4. Potreba asistencija pripravnika za specifičnim znanjima diktirane, metode i psihologije. U sklopu ovog segmenta istraživanja istaknuta je i potreba asistencija pripravnika za specifičnim znanjima diktirane, metode i psihologije. Trebalo je da studenti pripravnici iskazuju potrebe za sledećim pojedinačnim problemima ovih oblasti: metodama uspešnog učenja, metodama efikasne nastave, znanjima o obrazovnoj tehnologiji, karakterističnim ličnosti studenata, motivaciji studenata, svojstvima univerzitetskih nastavnika, proveravanju i oceni rada studenata i problemima neuspešnih studenata.

Analiza je pokazala da je više od 30% saradnika istaklo da im za uspešnu realizaciju sadržaja veći nedostaju znanja o: metodama efikasne nastave, problemima neuspešnih studenata i motivaciji studenata. Slično je situacija kada se uporede odgovori saradnika i saradnika. Obe grupe ocenjuju da im za uspešnu realizaciju veći nedostaju znanja o metodama efikasne nastave i problemima neuspešnih studenata, potom znanja o motivaciji studenata.

Istaknuta su razlika u oceni potrebe za specifičnim znanjima asistencija pripravnika sa različitih grupacija fakulteta.

Asistentima sa tehničkih fakulteta najpotrebnija su znanja o metodama efikasne nastave, motivaciji studenata i problemima neuspešnih studenata. Ova potreba je statistički značajnija od potrebe za znanjem o proveravanju i oceni rada studenata ($p < 0.05$), metodama uspešnog učenja ($p < 0.01$), obrazovnoj tehnologiji i svojstvima univerzitetskih nastavnika ($p < 0.01$).

Saradnicima sa fakulteta društvenih nauka najpotrebnija su znanja o problemima neuspešnih studenata i metodama efikasne nastave. Potreba za ovim znanjima je statistički značajnija od potrebe za znanjem o karakterističnim ličnosti studenata, obrazovnoj tehnologiji, svojstvima univerzitetskog nastavnika ($p < 0.01$), te metodama uspešnog učenja i proveravanju i oceni rada učenika ($p < 0.01$).

Tabela 7.

Asistenti pri pravni ci i wi hova ocena zna-aja
speci fi -ni h znawa i z obl ast i di dakt i ke, met odi ke
i psi hol ogi je.

a) ukupan uzorak

	da		ne		ukupno	
	broj	%	broj	%	broj	%
metodama uspe{ nog u-ewa	32	14,75	185	85,25	217	100,00
metodama ef i kasne nastave	81	37,33	136	62,67	217	100,00
znawa o obrazovnoj tehnol ogi ji	36	16,59	181	83,41	217	100,00
speci fi -nosti ma i karakteri - sti kama li -nosti studenata	50	23,04	167	76,96	217	100,00
moti vaci ji studenata	74	34,10	143	65,90	217	100,00
svojstvi ma uni verzi tetski h nastavni ka	17	7,83	200	92,17	217	100,00
proveravawu i ocewi vawu rada studenata	45	20,74	172	79,26	217	100,00
probl emi ma neuspe{ ni h studenata	80	36,87	137	63,13	217	100,00
ostal o	11	5,07	206	94,93	217	100,00

b) asistenti

	da		ne		ukupno	
	broj	%	broj	%	broj	%
metodama uspe{ nog u-ewa	18	15,52	98	84,48	116	100,00
metodama ef i kasne nastave	46	39,66	70	60,34	116	100,00
znawa o obrazovnoj tehnol ogi ji	20	17,24	96	82,76	116	100,00
speci fi -nosti ma i karakteri - sti kama li -nosti studenata	26	22,41	90	77,59	116	100,00
moti vaci ji studenata	38	32,76	78	67,24	116	100,00
svojstvi ma uni verzi tetski h nastavni ka	7	6,03	109	93,97	116	100,00
proveravawu i ocewi vawu rada studenata	24	20,69	92	79,31	116	100,00
probl emi ma neuspe{ ni h studenata	38	32,76	78	67,24	116	100,00
ostal o	5	4,31	111	95,69	116	100,00

v) asistent ki ve

	da		ne		ukupno	
	broj	%	broj	%	broj	%
metodama uspe{ nog u-ewa	13	13,27	85	86,73	98	100,00
metodama ef i kasne nastave	34	34,69	64	65,31	98	100,00
znawa o obrazovnoj tehnol ogi ji	16	16,33	82	83,67	98	100,00
speci fi -nosti ma i karakteri - sti kama li -nosti studenata	24	24,49	74	75,51	98	100,00
moti vaci ji studenata	35	35,71	63	64,29	98	100,00
svojtvi ma uni verzi tetski h nastavni ka	10	10,20	88	89,80	98	100,00
proveravawu i ocewi vawu rada studenata	20	20,41	78	79,59	98	100,00
probl emi ma neuspe{ ni h studenata	42	42,86	56	57,14	98	100,00
ostal o	5	5,10	93	94,90	98	100,00

Tabel a 8.

Ocene saradni ka sa razli -i t i h grupaci ja fakul tet a
o pot rebi za speci fi -ni m znawi ma i z di dakt i ke,
met odi ke i psi hol ogi je

a) fakul tet i tehni -ki h nauka

	da		ne		ukupno	
	broj	%	broj	%	broj	%
metodama uspe{ nog u-ewa	14	16,47	71	83,53	85	100,00
metodama ef i kasne nastave	33	38,82	52	61,18	85	100,00
znawa o obrazovnoj tehnol ogi ji	11	12,94	74	87,06	85	100,00
speci fi -nosti ma i karakteri - sti kama li -nosti studenata	24	28,24	61	71,76	85	100,00
moti vaci ji studenata	30	35,29	55	64,71	85	100,00
svojtvi ma uni verzi tetski h nastavni ka	6	7,06	79	92,94	85	100,00
proveravawu i ocewi vawu rada studenata	17	20,00	68	80,00	85	100,00
probl emi ma neuspe{ ni h studenata	28	32,94	57	67,06	85	100,00
ostal o	3	3,53	82	96,47	85	100,00

b) fakul tet i dru{ t veni h nauka

	da		ne		ukupno	
	broj	%	broj	%	broj	%
metodama uspe{ nog u-ewa	10	15,63	54	84,38	64	100,00
metodama ef i kasne nastave	25	39,06	39	60,94	64	100,00
znawa o obrazovnoj tehnol ogi ji	9	14,06	55	85,94	64	100,00
speci fi -nosti ma i karakteri - sti kama li -nosti studenata	8	12,50	56	87,50	64	100,00
moti vaci ji studenata	19	29,69	45	70,31	64	100,00
svojstvi ma uni verzi tetski h nastavni ka	5	7,81	59	92,19	64	100,00
proveravawu i ocewi vawu rada studenata	10	15,63	54	84,38	64	100,00
probl emi ma neuspe{ ni h studenata	27	42,19	37	57,81	64	100,00
ostal o	5	7,81	59	92,19	64	100,00

v) fakul tet i pri rodni h nauka

	da		ne		ukupno	
	broj	%	broj	%	broj	%
metodama uspe{ nog u-ewa	8	11,94	59	88,06	67	100,00
metodama ef i kasne nastave	23	34,33	44	65,67	67	100,00
znawa o obrazovnoj tehnol ogi ji	16	23,88	51	76,12	67	100,00
speci fi -nosti ma i karakteri - sti kama li -nosti studenata	18	26,87	49	73,13	67	100,00
moti vaci ji studenata	25	37,31	42	62,69	67	100,00
svojstvi ma uni verzi tetski h nastavni ka	6	8,96	61	91,04	67	100,00
proveravawu i ocewi vawu rada studenata	18	26,87	49	73,13	67	100,00
probl emi ma neuspe{ ni h studenata	25	37,31	42	62,69	67	100,00
ostal o	3	4,48	64	95,52	67	100,00

Oni ma, pak, sa fakul teta pri rodni h nauka najvi { e nedos-
taju znawa o moti vaci ji studenata i probl emi ma neuspe{ ni h
studenata, pa tek onda o metodama ef i kasne nastave.

5. Pot reba da se u nastavne pl anove post di pl omski h
studi ja uvedu di dakt i -ko-metodi -ki i psi hol o{ ki sadr` aji .

Ocevuju}i ovu potrebu 53,52% asi stenata pri pravni ka je odgo-
vori lo potvrdno, 20,19% dal o je negati van odgovor i 26,29%
ni je se odl u-ilo (tabel a 11). Prvi odgovor je stati sti -ki zna-
-ajno -e{ }i u odnosu na ostal a dva odgovora. I zme|u pol ova ut-
vr|ene su zna-ajne razli ke u odgovori ma na ovo pi tawe.

Tabel a 9.

Ocene asi st enat a pri pravni ka pot rebe da se na
posl edi pl omske st udi je uvedu di dakt i -ko-
met odi -ki i psi hol o{ ki sadr` aji .

	pol				ukupno	
	mu{ ki		` enski		broj	%
	broj	%	broj	%		
potrebno je	51	44,74	62	63,92	114	53,52
ni je potrebno	28	24,56	15	15,46	43	20,19
ne mogu da proceni m	35	30,70	20	20,62	56	26,29
ukupno	114	100,00	97	100,00	213	100,00

Zna-ajno vi { e asi stentki wa (63,92%) u odnosu na asi -
stente (44,74%) smatra da je potrebno ove sadr` aje ukqu-i ti u
posl edi pl omske st udi je. [to se ti -e asi stenata pri pravni ka
koji pri padaju razli -i ti m grupaci jama fakul teta, pokazal o se
da nema zna-ajni h razli ka i zme|u odgovora koje su dali sa-
radni ci sa razli -i ti h grupa fakul teta (tabel a12).

Tabel a 10.

Asi stenti pri pravni ci wi hova ocena pot rebe da se
na posl edi pl omske st udi je uvedu di dakt i -ko-
met odi -ki i psi hol o{ ki sadr` aji (po grupaci jama
fakul t eta)

	fakul teti					
	tehni -. nauka		dru{ tv. nauka		pri rod. nauka	
	broj	%	broj	%	broj	%
potrebno je	42	50,00	30	46,88	42	64,62
ni je potrebno	18	21,43	15	23,44	10	15,38
ne mogu da proceni m	24	28,57	19	29,69	13	20,00
ukupno	84	100,00	64	100,00	65	100,00

Asi stenti pri pravni ci svi h grupaci ja fakul teta i stakl i
su da je potrebno ugradi ti pomenute sadr` aje u pl anove i pro-
grame postdi pl omski h st udi ja. U grupaci ji tehni -ki h fakul teta
je ta razli ka zna-ajna u odnosu na odgovor "ni je potrebno". U
grupi fakul teta dru{ tveni h nauka nema zna-ajni h razli ka. U
grupaci ji fakul teta pri rodni h nauka potvrdan odgovor je stati -
sti -ki zna-ajni ji nego negati van odgovor ($p < 0.01$).

3. Mogući zaključci

1. Informisanost asistenta pri pravničkoj metodi -ko-metodi -kim i psihološkim problemima visokoškolske nastave nije zadovoljavajućem nivou. Samo trećina asistenta pri pravničkoj je dovoljno informisana o dijaknoj metodi -kim i psihološkim problemima; približno dve trećine je delimično, odnosno, nedovoljno informisana; jedan mali broj uopšte nije informisan.

2. Očekujuću potrebu za literaturom o dijaknoj metodi -kim i psihološkim problemima, asistenti pri pravnicima, uglavnom, izjavili da je potrebno napisati odgovarajućim uzbek; najviše ih se izjasnilo da je dovoljna postojela literatura. Takođe, u visokom procentu asistenti pri pravnicima sa različitih grupa fakulteta ocenili su da seminare nisu dovoljno zadovoljavajuću vrstu obrazovne potrebe.

3. Asistenti pri pravnicima, pored usko stručnog obrazovanja, visoko vrednuju i pedagoško, psihološko, dijakno i metodičko obrazovanje. Prošle godine ocene ranga ovih vrsta obrazovanja pokazuju da je najpotrebnije metodičko obrazovanje (kada se posmatraju svi asistenti pri pravnicima, i zdvojeno oni sa fakulteta tehničkih i prirodnih nauka) i psihološko obrazovanje (saradnici sa fakulteta društvenih nauka). Najviše im je potrebno andragoško obrazovanje.

4. Asistenti, za uspešnost realizaciju sadržaja vežbi, nedostaju specifična znanja o metodama efikasne nastave, problemi neuspešnosti studenata i motivaciji studenata. Slična je situacija i kod asistenta i kod asistentki. Jednima i drugima za uspešnost realizaciju vežbi najviše nedostaju znanja o metodama efikasne nastave i o problemima neuspešnosti studenata, potom o motivaciji studenata. Asistenti sa tehničkih fakulteta najpotrebnija su znanja o metodama efikasne nastave, motivaciji studenata i problemima neuspešnosti studenata; asistenti sa fakulteta društvenih nauka najpotrebnija su znanja o motivaciji studenata, problemima neuspešnosti studenata i metodama efikasne nastave i, najzad, asistenti sa fakulteta prirodnih nauka najviše nedostaju znanja o motivaciji studenata i problemima neuspešnosti studenata, pa onda i o metodama efikasne nastave.

5. Asistenti pri pravnicima su ocenili da je potrebno u nastavne planove i programe postdiplomskih studija uneti sadržaje iz oblasti dijakne, metode i psihologije. Tako mi s-

I i ne{ to vi { e od pol ovi ne obuhva}eni h i stra` i vawem. Asi - stentki we su po ovome su odl u~ni je od asi stenata. Nema zna~aj- ni h razl i ka i zme|u odgovora koje su dal i asi stenti sa razl i ~i- ti h grupaci ja fakul teta.

LI TERATURA

1. Vu~i }, L. (1986) Psi hol o{ ki i socijal ni portret studenata budu}ih nastavni ka, I stra` i va~ 1. Beograd.
2. \or|evi }, B.(1993) Svojst va uni verzi tetskog nastavni ka, Beograd: I nsti tut za pedago{ ka i stra` i vawa.
3. Kovi }, R. (1986) Osposobqavawe kadrova za nau~no i stra` i va~ki rad i polo`aj nau~nog podml adka na uni verzi tetima u Srbiji, I stra` i va~ 1. Beograd.
4. Ne{ i }, B. i sar.(1995) "Ocene u~iteqa i studenata o kval iteti ma uspe{ nog u~i teqa", U~i teq, Beograd, Savez u~i teqa Srbije, broj 47-50
5. Ne{ i }, B. (1997) "Kval iteti uni verzi tetskog nastavni ka od koji h zavi si wegova uspe{ nost", (saop{ tewe), Sabor psi hologa Srbije, Aran|el ovac.
6. [mi t, V. (1973) Vi soko{ kol ska di dakt i ka. Zagreb: Pedago{ ki kwi `evni zbor.

Blagoje Nešić, Niš

ATTITUDES OF JUNIOR ASSISTANTS ON THE NEEDS FOR ADVANCED TRAINING IN DIDACTICS, TEACHING METHODS AND PSYCHOLOGY

Summary

The paper puts forward a few interesting details concerning the level of junior assistants' acquaintance with the contents of didactics, teaching methods and psychology as well as their attitudes on the needs for the: a) professional literature in said fields, b) contents and specific knowledge, c) inclusion of said contents in postgraduate curricula and syllabi. A preliminary data analysis has revealed the following: 1. junior assistants are not satisfactorily informed on didactic-methodological and psychological problems of university instruction, 2. a vast majority of junior assistants is of the opinion that a appropriate textbook should be made for their additional training in didactics, teaching methods and psychology; thematic workshops as a form of advanced training are insufficient, 3. junior assistants articulate a strong need for further education in pedagogy, psychology,

didactics and teaching methods; psychological education and training in teaching methods are given a slight priority, 4. what junior assistants lack the most for a more successful implementation of students' exercises is a specific knowledge of the methods of efficacious instruction, as well as a better understanding of the problems of unsuccessful students and students' motivation, 5. junior assistants have passed a judgment that graduate curricula and syllabi should be enriched by the contents of didactics, teaching methods and psychology.

Key words: quality of university teachers, educational need, attitudes, advanced training in didactics and teaching methods, psychological advanced training.